

Noodweer(-exces)

Academische Commissie M.P. Vrij, 28 januari 2021

Vandaag behandelen we een arrest betreffende noodweer(exces), ECLI:NL:HR:2020:192.

Noodweer(exces)

Voor een geslaagd beroep op noodweer (41 lid 1 sr) is vereist dat er sprake is van een ogenblikkelijke wederrechtelijke aanranding, waarbij de verdediging noodzakelijk (subsidiariteit) en geboden (proportionaliteit) is. Is de verdedigende handeling disproportioneel dan kan er eventueel een beroep gedaan worden op noodweerexces (41 lid 2). Tevens is voor een geslaagd beroep hierop dubbele causaliteit vereist; een causaal verband tussen de ogenblikkelijke wederrechtelijke aanranding en een hevige gemoedsbeweging, en een causaal verband tussen de hevige gemoedsbeweging en de disproportionele daad.

Feiten

Verdachte, zijn jongere broer en aangever wonen samen in een woning. Aangever bedreigt de broers met de dood. Aangever kan de voordeur niet openen doordat verdachte de sleutel erin had gestoken, en aangever besluit daarom een raam te forceren om de woning binnen te treden. Verdachte hoort beneden geluid, wordt wakker en besluit naar beneden te gaan. Daar ziet hij een gevecht tussen zijn broer en aangever en hij besluit zich erin te mengen. Na afloop van het gevecht bleek dat de broer van verdachte aangever had gestoken. De broer wilt 112 bellen, maar verdachte houdt dit tegen met een mes. Aangever maakt een beweging waaruit verdachte opmaakt dat hij wilde opstaan of 'naar iets wilde graaien'. Hierop zet verdachte het mes op de keel van aangever en sneed met één beweging de hals van aangever open. Aangever wordt naar het ziekenhuis gebracht en overleeft het incident.

Oordeel hof

Verdachte doet een beroep op noodweer, dan wel noodweerexces. Het Hof is van oordeel dat er op het moment van snijden geen sprake was van een ogenblikkelijke wederrechtelijk aanranding doordat verdachte aangever onder controle hield met het mes, en verdachte derhalve geen geslaagd beroep op noodweer toekomt.

Omtrent noodweerexces overweegt het hof: *“Het hof vindt in het voorgaande eveneens grond te oordelen dat geen sprake kan zijn van noodweerexces.”*

Cassatiemiddelen

Namens verdachte heeft zijn advocaat twee middelen van cassatie ingesteld. De Hoge Raad bekrachtigt het standpunt van het Hof dat er geen sprake is van noodweer - het eerste middel faalt.

Het tweede middel klaagt over het verworpen beroep op noodweerexces. Het middel slaagt. Het hof heeft de mogelijkheid in het midden gelaten dat er al eerder een wederrechtelijke aanranding jegens verdachte (zijn broer) plaats heeft gevonden (en dus of deze aanranding een hevige gemoedsbeweging heeft veroorzaakt die vervolgens het gedrag van verdachte heeft veroorzaakt). Het oordeel van het Hof is derhalve onvoldoende gemotiveerd.

Opvallend aan deze zaak

Het is zo dat voor noodweerexces het aanwezig zijn van een noodweersituatie vereist is. De les die dit arrest ons leert is dat de toetsperiode bij noodweerexces anders is dan bij noodweer. In dit arrest komt dit onderscheid naar voren. Voor noodweer moet gekeken worden of er op het moment van verdedigen een noodweersituatie was. Deze ontbrak in casu. Voor noodweerexces moet echter gekeken worden naar een ruimere periode. Was er (op een gegeven moment) een ogenblikkelijke wederrechtelijke aanranding, welke een hevige gemoedsbeweging heeft veroorzaakt die geleid heeft tot het disproportionele handelen? Er kan dan sprake van extensief of tardief noodweerexces: de aanval is al afgelopen, en de verdediging gaat te lang door of wordt zelfs pas ingezet na afloop van de aanval.

In veel gevallen is dit niet aan de orde en is er (al dan niet) sprake van één ogenblikkelijke wederrechtelijke aanranding. Als dan geoordeeld wordt dat er geen sprake is van een noodweersituatie, is de zaak af. Onderhavige zaak is echter exemplarisch voor het feit dat bij een beroep op noodweerexces te allen tijde naar gekeken moet worden naar de mogelijkheid voor een eerdere ogenblikkelijke wederrechtelijke aanranding. Nu het hof hieromtrent helemaal niets heeft vastgesteld, ondanks een verweer dat hierop ziet, is het oordeel van het hof ontoereikend gemotiveerd. Een wijze les uit dit (interessante) arrest.